СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 190. — Джерзи Сити, Н. Дж., вівторок, 16 серпня 1932. — VOL. XL. No. 190. Jersey City, N. J., Tuesday, August 16, 1932. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ СКЛИКУЄ КОНФЕРЕНЦІЮ ДЛЯ ОЖИВЛЕННЯ БИЗНЕСУ

ВАШИНГТОН. — Щоб оживити бизнес, президент Гувер скликує до Білого Дому на день 26 серпня загально-краєву конференцію провідників бизнесу. Конференція має скоординувати ріжні програми оживлення бизнесу, що досі виринули. Основою поширення бизнесу вважається оживлення кредиту.

Конференція буде складатися з провідників купецтва й промислу. Вона розпадеться на ряд комітетів, з котрих кождий буде мати шукати „способів, дорі, чинників і сил", які можуть привернути економічне життя до нормального стану.

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

ВАШИНГТОН. — Прихильники прогибіції, обєднані в організацію Злучені Сили за Прогибіцію, проголосили, що вони вважають своїм кандидатом президента Гувера, бо цей спротивився виразному відкликанню прогибіційного закона.

Ця заява ріжниться від заяви Союза Тверезости Християнських Жінок, котрий не крився з тим, що становище провідників двох великих партій лишило прихильників прогибіції нерішеними, за кого їм голосувати.

Рузвелт відбув у Пікскіл, Ню Йорк, довшу конференцію зі „спікером" палати послів конгресу. На конференції уложено плян кампанії демократичної партії. Гарнер буде теж обізди́ти край, головно східню частину.

КОНЕЦЬ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРИЩ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — У присутности 95,000 видців відбулися останні змагання Олімпійських Ігрищ.

Цьогорічні змагання були великою побідою для Злучених Держав. Якої системи не триматися би при обчисленню пунктів побіди, Америка певно добула два рази більше пунктів ніж найближча її суперниця, Італія. Після системи, принятої в Америці, після якої за перше місце признається 10 пунктів, за дальші місця по 5, 4, 3, 2 й 1, Америка добула 740 і пів пунктів, Італія 262 і пів, Японія 160, Швеція 154, Франція й Німеччина по 151, Англія 144, Фінляндія 125, Угорщина 103, Канада 100, Голяндія 57, Польща й Австралія по 42, Південна Африка 41, Аргентина 40, Австрія 27, Ірляндія 26, Данія 22, Чехословаччина 19, Мексико 16, Нова Зеляндія 14, Филипини 14, Індія 10, Бельгія 6, Латвія й Швайцарія по 5, Еспанія, Бразилія й Уругвай по 4.

Коли взяти під увагу побіди дружинами, то Америка добула собі 110 пунктів, Італія 29 і одну третю. 19 чемпіонатів вирішено на Ігрищах, з чого Америка добула 8.

СТРАШНИЙ ГУРАГАН НАВІСТИВ ТЕКСАС.

ГЮСТОН (Текзас). — Страшна тропікальна буря навістила південну частину стейту Тексас у суботу в ночі. Гураган захопив який 200 миль. Осередком бурі було місто Гюстон, але найбільше потерпіли малі місцевости в його околиці. Багато людей не було дома, коли буря починалась, а вернувшись домів, не застала хати, ні господарських забудовань. Вітрюга несла деколи доми 200 стіп повітрям. Загинуло багато худоби. Число жертв у людях ще не відоме. Досі начислено вбитих 17. Число ранених досягає соток.

ВИБУХ БОМБИ В ТЕАТРІ.

ТЕРІТАВН (Ню Йорк). — Підчас представлення рухомих образів у місцевому Мюзик Гол Тіетер у неділю вечером вибухла під одним сидженням бомба. Коли з місця бухнула поломінь, довкруги посипалося скло, а театр став наповнятися гризучим димом, діти й жінки попали в переляк і стали втікати до виходу, тратуючи себе взаїмно. 15 людей були тяжко покалічені у натовпі.

Бомбу підложив мабуть якийсь божевільний.

АМЕРИКА НЕ МАЄ ВИЗНАЧНИХ ПРАВНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Додлі Кемет Лонт, адвокат з Вилмингтону, Делавар, написав книжку, „Дорога до Права", яка цими днями появляється друком. Автор приходить до переконання, що Америка не має визначних правників ні адвокатів. Назагал Америка це країна пересічних правників.

Лонт винує за це американську публику. Він радить піднести вимоги допущення до адвокатської практики.

ЕПИСКОП БОРОНИТЬ МОЛОДІЖ.

НЮ ЙОРК. — У місцевій церкві Св. Томи виголосив з нагоди своїх відвідин у Ню Йорку Елмер Шмок, епископ протестантської епископальної церкви в Вайомінг, проповідь, у котрій він критикував звичайне критикування нинішньої молодежи. Він радив слухачам трактувати молодіж зі симпатією й зрозумінням. Кождий молодий чоловік пробує відповісти собі на ріжні важні питання життя, і не все то його вина, що живучи серед критичних часів, він не може знайти вдоволяючої відповіди.

Дехто журиться тим, чи людина походить від малпи — говорив епископ. Це не таке важне питання, як те, чи людина жиє по людському чи по малпячому.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ГОЛИЙОК, МАСС., І ОКОЛИЦЯ; БОСТОН, МАСС., І ОКОЛИЦЯ; ПРАВІДЕНС, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ; ВУНСАКЕТ, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ; НЮ БРІТЕН, КОНН., І ОКОЛИЦЯ; АНСОНІЯ, КОНН., І ОКОЛИЦЯ!

Отсим повідомляється всіх Союзовців, що

☞ РЯД СОЮЗОВИХ ЗБОРІВ ☜

В СПРАВІ РЕФОРМИ І ЗАВДАНЯ У. Н. СОЮЗА НА БУДУЧЕ

відбудеться після слідуючої черги:

2. У ВІВТОРОК, 16. СЕРПНЯ 1932, В ГОДИНІ 7-мій ВВЕЧІР, в ГАЛИ УКР. ЦЕРК. ГРОМАДИ, 136 ARLINGTON ST., BOSTON, MASS.
3. В СЕРЕДУ, 17. СЕРПНЯ 1932, В ГОДИНІ 7-мій ВВЕЧІР, в UNITY HALL, 109 POTTERS AVE., PROVIDENCE, R. I.
4. В ЧЕТВЕР, 18. СЕРПНЯ 1932, В ГОДИНІ 7-мій ВВЕЧІР, в ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ, 394 BLACKSTONE ST., WOONSOCKET, R. I.
5. В ПЯТНИЦЮ, 19. СЕРПНЯ 1932, В ГОДИНІ 7-мій ВВЕЧІР, в ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ, 54 WINTER ST., NEW BRITAIN, CONN.
6. В СУБОТУ, 20. СЕРПНЯ 1932, В ГОДИНІ 6-тій ВВЕЧІР, в (СТАРІЙ ЦЕРКВІ) LIBERTY HALL, ANSONIA, CONN.

Реферувати будуть: М. Мурашко, гол. предс.; і Р. Слободян, гол. фін. секр.

Проситься всіх урядників і членів повищих місцевостей і околиць взяти як найчисленнішу участь.

Головна Канцелярія У. Н. Союза.

РЕВОЛЮЦІЯ НЕ ВАРТА 15 ПЕЗЕТ.

Еспанський амбасадор у Мексику, бажаючи довідатися про перебіг монархістичної „революції" в Еспанії, зателефонував до міністра публичних робіт у Мадриді. На запит амбасадора, чи революція мала успіх, міністер відразу не відповів і аж на повторне запитання випалив, що революція не мала успіху, але він тепер думає про ті 15 пезет, які уряд мусить заплатити за цю телефонічну розмову.

„СТШЕЛЬЦИ" ВОЮЮТЬ...

Заповіджене на день 17-го липня свято з нагоди 300-ліття уродин гетьмана Івана Мазепи в Зборові не відбулося — відкликано на неділю, 24-го липня — наслідком безперервного зливного дощу. Всеж таки на свято прибуло багато читалень з подальших сіл. Читальням поблизких громад, які вибралися пізніше, дощ не дозволив дійти до Зборова. Старосто дозволило взяти участь у святі кінній бандерії в числі 50 коней, однак про це не можна було своечасно повідомити села і тому зібралося в збірнім пункті для бандерій в Підгайчиках около 800 кіннотчиків. „Стшельци" з Млинівців і Кабарівців урядили при тій нагоді напади на повертаючих учасників невідбутого свята, та побили багато селян з Нуща, Перепельників і інших сіл. Таксамо „стшельци" з Глинної зорганізовано переняли свобідний перехід через село пішим і бандеріям, що спішили на свято. Треба підмітити, що гарно списалася молодь села Перепельники, яка в скількости 14 людей прибула рано до розпорядимости Комітету Свята. На найближчу неділю всі села ще з більшою завзятістю підготовляться до невідбутого з причини непогоди свята.

ВІДЧИНЕНЕ ВІКНО І КУЛЯ КОХАНКА.

Дня 16-го липня ранено крізь відчинене вікно Станислава Стадника в Жупані, у тарнобжеському повіті. Стріл віддано з кріса крізь вікно, що його на хвилину перед цим відчинила жінка Стадника, Агата. Куля ранила Стадника. В дорозі до шпиталя він помер. Під закидом морду арештовано, Агату Стадник, її сестру Софію Турбас і її коханка Иосифа Фурмана.

ЯПОНЦІ ПОЧАЛИ ДАЛЬШУ АКЦІЮ.

Японці свого часу були стримали свій наступ на манджурську провінцію Джегол, але тепер тут стало відомо, що японське командування дало наказ почати широкий наступ на цю провінцію.

В Шангаю знову почалося напруження відносин між Китайцями та Японцями, тому можна сподіватися нової протикитайської активности Японців у цьому районі.

Повінь у Манджурії забирає дальші жертви й тягне за собою руїну, заливаючи нові простори Манджурії. Голод і пошести нестримно поширюються, загрожуючи населенню поголовним вмиранням. Місцева влада не встані помогти населенню.

РОЗІГНАЛИ АНКЕТУ.

В неділю, 17-го липня, Повітовий Союз Кооператив у Підволочисках скликав усіх крамарів до канцелярії Союзу на анкету в справі пакування яєць та ведення кооператив. Однак це поліція впала до канцелярії, притримала всіх крамарів та кооператорів Павлюка й Красноперу й відвела на постерунок. Випитавшись докладно звідки, чого і за чим приїхали — всіх звільнили.

КУЛЬТУРНА БЕЛЬГІЯ.

Недавно закінчився в Бельгії один процес, який може бути мірою культурности одного народу для прикладу іншим. Американський архітект Варен вніс скаргу до касаційного уряду проти управи університету в Лювен за те, що вона знищила напис на відбудованій ним бібліотеці. Німці підчас війни бомбардували цю бібліотеку; Американці після війни відбудували її і аробили це як найкраще. Американські жертводавці помістили на фронті нової будівлі напис: „Знищена тевтонською злобою, відбудована американською жертвенністю". Бельгійська влада рішила знищити цей напис у 1926. р. Тоді ображені Американці відповіли скаргою, з мотивом, що на дарунку, який дають, можуть писати то що хотять. Одначе бельгійський суд станув на становищі свого уряду, що ніхто не має права ображувати другого народу. Бо війна — війною, а праця для співпраці народів — це інша справа.

ЛІКВІДУЮТЬ РЕШТУ КООПЕРАТИВ.

Дубенське староство розіслало решті українських кооператив, які ще чинні, листи з вимогою представити пляни уряджения кооперативних крамниць і внести кошти комісійного доходження. Ця вимога рівнозначна з ліквідацією решти наших кооператив, бо тоюж дорогою йшла ліквідація і тих кооператив, які староство вже унерухомило. Адже якеб не було помешкання, референт Янковський признає його невідповідним. Таким чином український кооперації на Дубенщині загрожує цілковита ліквідація. Одначе українські селяни з приводу таких метод поступовання не заломлюються.

ГАРМАТИ РОЗГАНЯЮТЬ ХМАРИ.

З Мінхен повідомляють, що рільничі круги в повітах Розенгайм, Айблінг і Місбах зорганізовані при помочі адміністраційних властей нову систему оборони проти градобиття. У кожному селі цих трох повітів уставлено спеціяльні гармати, які служать до бомбардування градових хмар спеціяльними ракетами. Цю нову методу випробувано досі в околицях Зальцбурга, яка, кажуть, дала дуже добрі вислідки. Всеж таки нарокові круги задивляються сумнівно на новий спосіб оборони перед градом.

КРІВАВИЙ ПОЄДИНОК У ЛЬВОВІ.

В понеділок, 18. липня ц. р., на площі Теодора у Львові робітник Ставарський підглянув, як злодій Віктор Муравський у натовпі витягнув з кишені необережному громадянинови гроші. Тому Ставарський негайно підбіг до обкраденого і вказав йому злодія Муравського, який з помсти кинувся з ножем на робітника, що теж боронився ножем. Обох тяжко поранених відвезено до шпиталя. Так ось Львів має теж свій „Керцеляк", себто площу Теодора і площу Сольських, де перед злодіями тремтять усі крамарі і купчики і зі страху не заряджують поліції назвиш злодіїв.

ВУЖ ДАВУН ПРОКОВТНУВ ЦІЛОГО КІЗЛА.

Кілька метрів довгі тропікальні вужі живляться в більшости дрібними ссавцями та птахами. Та нерідко вбивають і більші звірята і пожирають їх. І так вуж давун (боа констриктор), якого зловили на тростиновій плянтації в Натальі (в Африці), мав у собі цілого кізла-антильопу. На його дивно роздутому тілі було виразно видно обриси проковтненого звірятя. При цьому так наїхайший вуж все одно почуває себе зовсім добре. Коли приглянутися голові такого вужа, то здається, що неможливо, щоби крізь його рот пройшов такий великий предмет. Пояснити це можна лише великою еластичністю мязів. Вуж свою добичу порядно обслинить, а потім проковтне. Більші звірята душить так, що їх стискає в звоях, а менші пожирає живими. Коли два вужі впадуть на цю добичу, то буває, що більший вуж проковтне меншого. Травлення відбувається скоро. Навіть і великого ссавця справить вуж за кілька днів. Справить усе, крім волосся, яке викине.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ ЖЕНЕ ЛЮДЕЙ НА ПЕВНУ СМЕРТЬ

ТІКАЮТЬ ЧЕРЕЗ ДНІСТЕР, ЩОБ УРАТУВАТИСЯ ВІД ГОЛОДУ, АЛЕ ПАДАЮТЬ ЖЕРТВОЮ КУЛЬ МОСКОВСЬКИХ КОМУНІСТІВ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Голод по той бік Дністра та політичний терор на радянщині змушують населення тікати через Дністер, наражуючися на смерть. 28 липня мешканці села Воловода, положеного на бесарабському березі Дністра, були свідками чергової трагедії втікачів з радянщини. Пять осіб старалися на човні переплисти Дністер до Бесарабії та большевицька погранична сторожа побачила і почала до них стріляти зі скорострілів. Всі пятеро були тяжко поранені, а дехто вбитий; човен продірявлений. Всі загинули в Дністрі.

В суботу, 30 липня, пощастило перебратися на бесарабський беріг українському селянинови Макареви Торикови з дружиною й чотирма дітьми. Втікачі кажуть, що вони рішили краще загинути в Дністрі разом зі всіма дітьми, ніж мучитися з голоду та бачити голодову смерть своїх дітей.

ЛЯХИ ЗІПСУВАЛИ ЖНИВА В ЛІСЬКОМУ ПОВІТІ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). —Внаслідок відомих подій у ліському повіті польська поліція перевела масові арешти мужчин у багатьох селах. Якраз у жнива ці села лишилися без робучих рук, а тому урожаю не було кому збирати й збіжє висипалося на пні. Лише в селі Береги неарештовані селяни змогли пособити своїм арештованим односельчанам і скосити їм збіже.

Та в інших селах не було кому навіть і таку допомогу зробити арештованим. Отак до тяжких злиднів приєдналося ще одне нове лихо, з огляду на масовий поліційний терор Поляків у цій окрузі української землі.

РАДЯНСЬКА ВЛАДА ЗАКЛОПОТАНА ПОШИРЕННЯМ ГОЛОДУ.

МОСКВА (СССР). — Найбільшою проблемою біжучого часу для радянської влади є все зростаюча недостача харчових засобів для населення. Реформа рільництва по большевицьким плянам привела до повного руйнування його й тепер відбудова рільництва стоїть на першому пляні в радянському союзі, а всякі пляни індустрії відійшли в тінь.

Радянська влада напружує всі сили, щоб хоч трохи поліпшити харчовий стан населення, але він з кождим днем погіршується.

НОВИЙ ДОГОВІР МІЖ ЯПОНІЄЮ ТА РОСІЄЮ.

МОСКВА (СССР). — Між Росією та Японією підписано новий договір у справі риболовних концесій, які Росія дає японським рибалкам біля своїх берегів на Далекому Сході та в Сибірі. Це значно поліпшить російсько-японські стосунки.

МІЖУСОБИЦЯ В ІРЛЯНДІЇ.

ДУБЛІН (Ірляндія). — В Ірляндії почала формуватися нова добровільна армія, яка прибрала назву „Білої Ірляндської Армії", в противагу вже істнуючої „Републиканської Армії". Армія ця має розпочати рішучу боротьбу з крайніми елементами, які йдуть за політикою Імона Де Валери, теперішнього голови ірляндського уряду.

„Біла Армія" буде підтримувати поміркованю політику бувшого десять-літнього голови ірляндського уряду, Косґрейва.

ГІТЛЕР ВСЕ ДУМАЄ ПРО ВЛАДУ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З побачення Гітлера з президентом Гінденбурґом нічого не вийшло. Президент не хоче дати йому становища канцлера Німеччини, а Гітлер не годиться на менше становище. Хич Гітлер прирікає, що він не буде старатися силою захопити владу в свої руки, всеж президент Гінденбурґ заявив, що Гітлер вже нераз порушував своє слова, а тому й тепер годі йому вірити.

Переконання в багатьох таке, що Гітлер є іграшкою в руках кліки, яка вживає його, як сама того хоче. Тому годі серіозно числитися з обіцянками чи заявами Гітлера. Він зробить так, як накажуть йому ті, що стоять за його плечима.

ПОЛЬСЬКА ПРОВОКАЦІЯ.

ГДИНЯ (Польща). — Більш як двацять тисяч польських легіонерів зїхалися до цього нового польського порту на Балтійському морю, щоб тут відсвяткувати вісімнацять-ліття повстання польської держави. Головними промовцями й лідерами цього зїзду польських легіонерів біля самого Данцігу був бувший премієр, полковник Славек, права рука Пілсудського, та генерал Ридз Смігла.

Легіонери чекали приїзду Пілсудського, але він не зявився. Натомісць Пілсудський післав з приватом свою доньку Ванду, яка також спізнилася з приїздом до Гдині. Легіонери, хоч були настроєні рішучо проти Німеччини, всеж у своїх промовах старалися бути здержливими.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕРОЖЕВІ ЖНИВА В КОМУНІСТІВ

Вже від довшого часу кружляли вістки про те, що не все є в порядку з жнивами в раю селян і робітників під Москвою. Йшли вістки про недостачі цьогорічних жнив, про занепад зборів. Комуністичні аґенти вперто заперечували ці вістки, запевняючи, що все в порядку, та лаючи буржуазних наймитів за пускання качок і роблення сплетень. Але тепер уже заговорила про жнива сама комуністична преса в Росії, а що ця преса доходить і за границю, то лайливі заперечення перервались, а на їх місце прийшли викрути, вияснення та запевнення, що, хоч справа не стоїть добре тепер, то вона певно буде стояти добре за якийсь час у будуччині.

Як видно з донесення Волтера Дюренті, кореспондента нюорського „Таймсу" в Москві, числа, подані большевицьким урядом, показують, що недостачі в жнивах великі. Недостачі слідно у смузі чорнозему над Волгою і на Україні. Подається виразно певні числа, і ці числа, як каже Дюренті, що самий є большевицьким симпатиком, представляють ситуацію дуже понуро. Але відомо, що большевицькі рахмістри вміють обертати цифрами на всі боки та що справа по всякій правдоподібности є далеко більше понура, ніж її малюють большевицькі статистики.

Між „виясненнями" пишеться знов про цього большевицького чорта, про куркуля, про кулака. Мовляв, куркулі, кулаки, не тільки далі ведуть свою чортівську роботу, саботують колективні хазяйства, але й ще скріпляють свою чортівню, а за те комуністи й урядники, ці ангели-хоронителі в селянськім і пролетарськім раю, в своїй певности побіди занедбують свою працю. Не стережені ангелами-хоронителями селяни не сіють досить збіжа, їдять насіння, не жнуть, як треба, словом: лишаються позаду в своїй комуністичній ревности.

Як запевняє нас Дюренті, ситуація не є рожева, але що справа не є безнадійна, це видно, на його думку, з того, що комуністична преса про це отверто говорить. З цього видно, каже він, що комуністи певні, що вони дадуть собі з клопотом раду. Поминаючи цікаве признання, що комуністи замовчують трудноші, на які вони не знають ради, цікаво спитати, як вони зарадять на недостачі жнив. На це питання Дюренті не відповідає, та хто знає большевиків, знає відповідь. Стоїмо перед новим походом, новими арештами, засланнями й розстрілами селян комуністичним урядом. Відомо, що від розстрілів жнива не поправляться, але від розстрілів стане менше ротів до виживлення, а при тім вину за невдачу зложиться з системи й уряду на інших людей.

Д-р Остап Грицай.

КОНҐРЕС ЕВРОПЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ У ВІДНІ

(Докінчення)

Правда — з польської сторони говорилося здавна, що це Українці перетягають Поляків на грецько-католицький обряд. І так нпр. пише польський історик Хотковскі, що „після поділу Польщі продовжувано українізування польського населення так, що майже більш, ніж міліон душ стали греко-католиками". Але що те твердження ляцького вченого це проста собі ляцька брехня, на це найкращий доказ — статистика. Вона доказує, що **греко-католицька церква в колишнім польськім королівстві втратила — і то лиш но території західньої та середущої Галичини — 1 і ½ міліона ісповідників внаслідок вимушеного аґітацією переходу тихже на обряд латинський!** А що Москаль з цього погляду такийже хижий душохват, як і Лях, то на це доказом знову та обставина, що з 10—12 міліонів уніятів-Українців та Білорусинів, які з поділом Польщі знайшлись під московською владою, примушено до православя таке число, що в р. 1839 проголошено унію в Росії офіціяльно знесеною, після чого унія вдержалася ще тільки в Галичині, де одначе уніятів нині всього 4 міліони. Але наскільки мова про Польщу, то тут, значить на її східній території, уніятська церква не була ніколи й не є ніякою меншиною, а навпаки — більшиною. Ось упродовж XVII та XVIII. ст. бачимо тут 12 міліонів уніятів проти 5 міліонів римо-католиків, а сьогодні у Східній Галичині є їх 4 міліони проти 1! — Даліж референт спинився над значінням польського конкордату з д. 10. II. 1925 р. і обговорює звязані з ним відємні наслідки для нашої церкви з погляду на тих уніятів, які не належать під юрисдикцію греко-католицьких епископів у трох галицьких дієцезіях та тих римо-католиків і православних, які колись були греко-католиками і хотілиб тепер ними стати знову. Та скрізь тут той конкордат підпорядковує їх волі й наказам польських епископів і затворює їм так поворот до рідної їм колись церкви.

Цей реферат шановного прелеґента приняли зацікавлені слухачі з великим признанням, після чого наступила широка й жвава дискусія. **Бож гонення національної церкви чужинецькими наїздниками це головно в нас одно з найболілих питань, звязаних з комплексом меншестевих справ.** Я ось дозволю собі при цій нагоді пригадати читачам „Свободи" тільки те все, про що я свойого часу писав у статті „Похід польського косцьола на українську церкву" — в ч. 21. нашої ґазети з дня 27. І. ц. р. — У статті, матеріялом якої о. д-р Горникевич міг, на мою думку, з прислугою для нашої справи покористуватися теж, бож насаджування косцьолів та кляшторів на нашій землі Ляхами вяжеться якнайтісніше з перетяганням наших людей на латинство. І я думаю, що страшні числа, подані мною в тій статті, булиб рішучо зробили на учасників конґресу те враження, якого нам для нашої національної пропаґанди потреба. Але коли конґрес приняв декларацію, що церква не сміє бути предметом використовування та денаціоналізації, а о. д-р Горникевич увійшов в комісію для католицького віроісповідання, то надіймося, що тут усі затії ляцької церкви проти нас стрінуться за кожен раз з належною увагою.

З черги, як одна з вершин нашого конґресу, наступив реферат ґенерального секретаря **д-ра Евальда Аменде** на тему: „Позитивні висліди діяльности Ради Народів відносно скарг меншин". Реферат, якого кожне слово було поличником для безсоромного обличча Великого Болвана в Женеві, і хоч з цього погляду являлося справжньою відрадою для слухача, настроеного дещо скептично до поцтивого конґресу, промов, заяв, рефератів, декларацій, резолюцій і таких інших недокровних засобів боротьби меншин під чоботом ката Благочинної з Женеви. Оце ось д-р Аменде не завагався сказати, що поступовання Ради Народів в кожнім випадку, коли треба її вирішення у справі скарги якоїсь меншини — **це просто протилежне** тому, чого від Ради **повинносяб очікувати. В Раді Народів — казав промовець — змоги обективного осуду немає нині ніякої.** Рішаючі чинники тут — це ніякі незалежні судді, а навпаки, залежні від кожночасної політичної ситуації заступники інтересів поодиноких держав, що виключно й просто з цинічною безоглядністю служать політичним інтересам цих держав, і без виїмку по таким напрямним беруться „полагоджувати" дані скарги, зажалення і петиції меншин. **Отимто всяке дотеперішнє поступовання меншин, шукаючи рішення справедливости в Женеві, є згори засуджене на повну безвиглядність,** задлячого й крайня пора змінити його спосіб основно. Це іменно не можна на далі так, **як це було з „полагодженням" українських петицій у справі пацифікації у Східній Галичині,** яке то „полагодження" д-р Аменде клеймує гострою критикою як, на жаль, зразковий та покищо найвимовніший доказ моральної невідповідальности і повної неспроможности теперішньої Ради Народів полагоджувати й вирішувати скарги кривджених меншин. Значить, такою тайною диплъоматією як досі, Рада Народів не зможе на будуче замилити очей нікому, хочби її речниками ставали за кожен раз такі хитруни, як ганебної памяти пан д-р Сато (відомий нам добре як „референт" українських петицій японський Могол). **Затеж по засаді „авдіятур ет альтера парс" (вислухайте і другу сторону!) треба, щоб у Раді Народів, в комісіях для полагоджування предложених скарг, засідали також і уповноважені представники покривджених меншин, так, щоб вони мали змогу підчас самого розгляду справи подати до відома свої матеріяли та відповідати безпосередно на закиди обжалованих потентатів.**

Бо й годіж — кінчав промовець — розуміти ґарантію Ради Народів відносно прав меншин отак, що вона заступається за меншину щойно тоді, коли наспіє якась скарга чи там петиція тиж. Ні — запорука охорони загарантованих прав меншин повинна виявитися в тому, щоб можливість безкарного кривдження меншин була згори й на завжди виключена. — Адже від покращання умовин охорони меншин — сказав д-р Аменде — залежить не тільки істнування їх, але й істнування Ради Народів, якій треба тепер зробити все, щоб хоч у части відзискати утрачену в очах світа повагу.

А після реферату д-ра Аменде, а саме в дискусії, яка вивязалася над порушеною ним справою процедури полагоджування меншестевих петицій у Раді Народів, забрала голос і наша представниця, пані **Мілена Рудницька.** Її появу на трибуні привитали зобри рясними оплесками, й таксамо живим аплявзом нагороджено її промову, яку прихильна нам німецька преса назвала згідно **одною з вершин конґресу.** В чорнім одязі, спокійна рухами і певна кожним своїм словом, — наша славна посолко робить тут на трибуні дуже додатне враження, й симпатії слів у цілости по її перших слів в цілости по її стороні. **Цеж між учасниками конгресу одна-одинока жінка, а воно — як неяк — світовий конґрес!** Схарактеризувавши наш нарід по словам одного великого анґлійськкого денника як **„меншину без оборонця",** пані Рудницька доказує саме відомими фактами останніх років, що це значить не мати нікого, хто міг би перед світом і головно перед Радою Народів заступитись за нас та поперти наші петиції в Женеві. І навязуючи до слів д-ра Аменде про ославлену дотеперішню процедуру **„полагоджування"** меншестевих скарг у Женеві, промовниця накреслює яскравий образ долі українських петицій у справі пацифікації та стверджує, що після таких фактів, як звіт японського референта, жовтолобого Сата, **не можна вважати Союза Народів трибуналом справедливости, а тільки знаряддям політичної насили.** Далі промовниця обговорює **справу кольонізації нашої землі ляцькими заволоками та нечуване поведення ляцьких збуїв відносно політичних вязнів,** і, приєднуючись уповні до предложень д-ра Аменде, кінчить бадьорою заявою, що **ніякі невдачі не зломлять нас у боротьбі за наші права, а навпаки, зроблять нас ще завзятішими змаганням.**

І на тім я звіт з нашого конґресу й кінчу в переконанню, що всі інші промови й реферати для нас менше цікаві. Але не можу при кінці не згадати того, що саме після промови нашої представниці дійшло між заступником мадярських меншин у Чехословаччині, **ґрафом Ештергазі** і през. Вільфаном до такого гострого конфлікту, що д-р Вільфан — як це наш орґан подав в телеґрамі з Відня в ч. 154 з 5. VII. — безпосередно після того важко занеміг на мозковий удар. Інцидент, який безсторонному глядачеві дав багато, багато до думання... Бо по суті речі ґраф Ештергазі, як делеґат своєї ґрупи, мав повне право говорити так обширно й основно, як цього домагався матеріял його промови, але чому д-р Вільфан зараз по перших словах спокійної і річевої промови ґрафа Ештергазі загрозив йому відібранням слова, того ні я, ні ніхто зі слухачів збагнути не зміг... І чогож тоді дивуватися всякого роду „нетерпимостям" по середовищах брутальних переможців з таборів більшин та недопущанню до голосу заступників меншин у Женеві, **коли ось тут, на конґресі меншевих делеґатів, заступникові одної меншини не дається свободи слова?!**

Позатим зазначу, що **Закарпатську Україну „репрезентував" посол Куртяк, який — як пише „Новий Час", не вміючи ні слова по московськи, подав себе за Москаля!** Тимто й велика шкода, що нашого Закарпаття не репрезентувала якась свідома одиниця з кола його послів, ось як нпр. посол Гуснай. І таксамо не явився з Буковини посол д-р Залозецький, а тільки посол Кракалія.

Та вже так, чи інакше, а ми, без огляду на всякі конґреси й наради, лаштуймо на чужинецьких катів на нашій землі гостру зброю, бо тільки збройна розправа одна добуде нам волю й власну державу.

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(1)

Клин між Дністром і вливаючимся до нього з лівого боку Ягорликом, рахувалися до Браславського воєвідства колишнього польського королівства. Та до самого Ягорлика рука державної польської влади сягала хіба лиш тоді, коли який воєнний похід завів польське військо аж до цеї межі між польськими і турецькими володіннями. Пару миль на північ від Ягорлика і на схід від Дністра був хутір Кіндрата Ярновича.

Батько Кіндрата, Нестор Ярнович був сином зубожілого волинського шляхтича. На якімсь шляхоцькім весіллю побив синка великого вельможі. Втікаючи перед пімстою могутньої родини, втік на Запороже. Там козакував до сорокового року свого життя. Січ покинув був ще в трицятім році життя, бо оженившися, осів на запорозьких уходах і там далі жив життям козака. Коли його одинокому синови Кіндратови вже було десять років, Ярнович, маючи покладний гріш, придбаний козацьким промислом, перейшов з Запорожа у Браславщину. Осів, хоч в межах польської держави, то таки поза межами державної влади. Зробив це тому, щоби його сина, як підросте, не скортіло козакувати. Нестор з власного досвіду знав, який то небезпечний і ризиковний той козачий хліб.

— Кіндрат не конче мав би таке щастя, як я — Нестор думав. — Його може й перша куля не минула би. Як буде подальше запорозьких очайдухів, як буде мати менше нагоди приставати до походів, як прожиток дасть йому власне господарство, то може й не подумає про козачий хліб. Може лишиться при безпечнішім промислі гречкосія.

Даремні були надії й рахунки батька. Молодий Кіндрат жив заблизько до приманчивих козачих промислів. І він став козакувати. І він мав щастя... Кулі оминали його, шабля не брала; з кождого походу приносив обильну добичу. Хоч оженився, козакував далі.

Козакованню Кіндрата зробив кінець його батько. В пятьдесять пятім році свого віку передав синови свій хутір, свою скриню і ціле господарство.

Крім свого маєтку батько передав синови своє... шляхоцтво, себто перґамінові документи, які були доказом, що він і його син є шляхтичами польської держави. Також передав синови документи, які стверджували, що земля під хутором і навкруги хутора, хоч за смішно малу ціну, то всеж таки куплена правосильно від шляхтича, який цею землею володів на основі польського права.

— Нащо мені ці документи? — спитав син, беручи в руку докази його шляхоцтва. — Не досить того, що я козак? Ці документи дають мені право бувати на воєвідських соймиках. Я туди не думаю пхатися. Ті документи дають мені право і обовязок правуватися на шляхотських зїздах. Я волю правуватися шаблею. Ті документи кладуть на мене обовязок на зазив короля, чи на зазив його воєводи, ставати до шляхоцького ополчення... також на те, щоби бити козаків... Я до польського ополчення не думаю йти!

— Ти ще одно забув, — промовив батько. — Ти забув, що як хто не шляхтич, то йому відбирають землю. Який польський шляхтич, що будь то би проливав кров за ойчизну; будь який шляхтич, що в королівській канцелярії підмастить когось, дістане перґамін на землі в цих сторонах...

— Нашої землі не возьме нам, — син перебив, — бо вона куплена від шляхтича, який нею володів законно. Це не була королівщина, яку король мав би право комусь дати, або комусь виарендувати.

— Поки вона була в посіданню того шляхтича і як вона перейшла в посідання такого, що також має докази шляхоцтва. Поза містом з маґдебурським правом, лише шляхтич може бути необмеженим володарем землі. Як земля втратить свого шляхоцького пана, то вона стає королівською. Ти хіба не знаєш, скільки то землі забрали козакам і ще забирають, бо... вони не шляхтичі. Не лиш землю відоймають від них. Їх самих беруть в ярмо панщини, бо кажуть, що як не шляхтич сидить на нешляхоцькій землі, то він прикований до тої землі, до її шляхоцького пана і обовязаний робити панщину. Особисту волю і право орудувати землею мають тільки ті козаки-нешляхтичі, котрі записані в реєстр. Як такий козак умре, або як згине на війні, то хоч би це було в обороні польської держави, шляхтич запрягає до панщини його жінку і його діти. Як ти вмреш нешляхтичем, то така доля жде твою жінку і твої діти, бо королівський декрет на твою землю якийсь шляхтич, як ще його не має, то певно дістане. Шляхоцтво тобі потрібне тільки на те, щоби від тебе не відібрали твоєї землі, а також на те, щоби тебе і твох дітей не запрягли до панщини.

Кіндрат сам знав не одну козачу родину, що по смерти козака втратила козачі привілеї і пішла до „поспільства". Вислухавши батька, він проти свого шляхоцтва вже не бунтувався.

Коли його батько вже спекався обовязків господаря, став няньчити і виховувати своїх внуків. Було їх троє: два внуки і одна внучка. Обох внуків дідо пережив. Старший погиб в козачім повстанню 1638-го року, молодший десять років пізніше в поході проти Польщі під булавою гетьмана Хмельницького. Також пережив невістку. Йому лишився тільки син і внучка Ксеня. Відколи оба внуки погибли, горячим бажанням діда було дожити прадідівства. Ще перед своєю смертю хотів допевнитися, що його рід, хоч під іншим прізвищем, не вимре, та що багацтва, придбані його шаблею і шаблею сина, не підуть в руки цілком чужі.

Дівчина „ще рачкувала", як вже стала предметом журби діда і батька.

— Колись треба буде віддати її, — думав дід, думав батько. — Та чи в цих диких і малолюдних сторнах знайдеться для неї гідний жених?

Батько й дід не журилися тим, що парубків, які схотіли би взяти Ксеню, взагалі мало буде, сказать би, з вини дівчини, або її батьків. Ксеня, ще заки їй пішло на десятий рік, показувала, що буде гарною дівчиною, бо цілком була подібна до своєї мами, першої красуні на всю околицю. Повні скрині у її батька також казали надіятися, що женихів буде радше забагато, як замало. Як батько і дідо таки журилися, то лише тому, бо сумнівалися, чи між тими женихами буде такий, що Ксеню і її діти обезпечив би перед довгими руками шляхти і перд панщиною... себто, чи той жених буде шляхтичем.

За звичайного шляхтича дівчини був би не дав ні дідо, ні батько. Жених мусів би бути козаком. Та таким козаком, якого жаден шляхтич не мав би права прогнати з його маєтку; таким козаком, який мав би обезпечену волю не лиш для себе і для своєї родини за свого життя, а щоби й по його смерти вдова і діти мали обезпечену відумерщину і волю. Таким, на ріли осілим козаком, був би, на думку діда й батька, тільки козак зі шляхоцького роду. В їх сторонах таких козаків було небагато. Між тими, що були, мало котрий був до вподоби батькам, ще менше дівчині.

Коли дівчині вже пішло на пятнацятий рік, дідо і батько розбалакалися про неї. Це було який тиждень перед смертю діда. Він промовив до сина:

— Ксени ще не пора віддаватися. Всеж таки ця пора прийде. Незабаром прийде. Я знаю всіх молодих козаків південної Браславщини. Знаю козаків у сумежних сторонах Запорожа. Не одному я з замкненими очима дав би Ксеню, бо між ними багато гідних парубків. Так що з того?! Над кождим з них висить... не меч шляхоцький, а шляхоцький нагай. Як наш хутір перейде в руки твого зятя нешляхтича, то зараз знайдеться якийсь польський шляхтич, що на цей шмат нашої землі випросить, або купить, королівську грамоту. Хоч би ти держав маєток до твоєї смерти, то скоро на віки заплющиш очи, шляхтич возьме землю разом з твоєю донькою, твоїм зятем і твоїми внуками. Як би до мене донеслося на той світ, що моїх правнуків гонять на панщину, то я в гробі обернувся би!

— І мене думка про це морочить від довшого часу, — відповів син. — Та я саме тому пару ночей, коли не міг вснути, вигадав спосіб.

— Я цікавий, який? На мою думку, був би тільки один спосіб... очевидно, як би для дівчини тяжко було знайти козака-шляхтича. Тим способом було би продати цей маєток, або, як не знайдеться добрий купець, покинути його і перенестися в сторони, в які пани-шляхта ще не заганяються.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЕКОНОМІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ В КАНАДІ.

Тепер відбувається в столиці Канади, в Оттаві, Імператорська Економічна Конференція Британії та її домінії. Конференція, річ ясна, скликана з тої причини, що в Англії, рівнож як і в краях британської імперії, панує загальна кріза. В Канаді ця конференція є надто важним явищем. Очі людей звернені на цю конференцію, а дехто вірить, що вона приверне добробут; безробітні думають, що по скінченню нарад вони знова повернуться до занять; фармери, предбачуючи гарний збір цього року, сподіваються дістати поплатну ціну за пшеницю.

Горожани слідять за курсом річей, але покищо не бачать ясного висліду. Між усею делегацією англійська є найкраще поінформована про економічні справи, бо має готові відповіди на всякі питання. Головою канадійської делегації є Бенет, ширитель економічного націоналізму та високих тариф. Цікава річ, що головним предметом обговорення є обнижения тариф. Канада бажає, щоб канадійські продукти дістали першенство в Англії; Бенет забажав першенства для канадійської пшениці. Кожна домінія висуває свої пропозиції й останніми часами конференція прибрала дивний характер — прямо торгування між ріжними фракціями.

Тепер в Оттаві справа мається так, що Британія питається Канади: „Ми готові зробити це для вас, а що ви зробите для нас?"

Британія не дасть пять-центової преференції, як може обітися при чотиро-центовій. Канада не обнизить тарифи до 23 центів, коли може вести торговлю з Британією на підставі 25-центової тарифи. Це є звичайне торгування, яке трапляється між міняйлами коней. Кожна делегація старається зробити так, щоби було найкраще для її власних людей.

Хоч конференція деколи прибирає такий чергуючий вигляд і хоч висліду з конференції не можна предсказати, всетаки між трудящою масою в Канаді існує психольогічний настрій, що ця конференція зможе привернути добробут у Канаді. Тому, що ця депресія має загально-світовий характер, годі сподіватися, щоб конференція зробила велику зміну. Однак суть самої Економічної Конференції доказує, що політика самовистарчальности одної держави є шкідлива й треба її розвести на ширший обшар. Отже ця конференція не створить нічого іншого, тільки імперський націоналізм відносно торговлі.

Сподіваймося, що ця депресія навчить світ, що треба знищити тарифи, забути про економічний націоналізм, а розвести вільну торговлю.

Мих. Іванчук,
Манітоба, Канада.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний, отсим складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги в часі моєї недуги.

При цім і других напоминаю, щоб не легковажили членства в У. Н. Союзі, бо ніхто не знає, що його завтра чекає. Бути членом в У. Н. Союзі, значить, бути під опікою доброго батька.

Йосиф Цюник,
член У. Н. Союза, від.321
в Фініксвіл, Па.

Ощадний.

Малий хлопець плаче на вулиці вечором.

— Що з тобою? Чого плачеш? — питається прохожий.

— Я загубив цента.

— Не плач, маєш тут сірник, знайдеш так лекше свою згубу.

Селянин прийшов у столичне місто, бо мав справу у старости. Думав, що староста мусить жити в найбільшому домі. Станув перед гарною великою камяницею тай каже сам до себе:

„Боже мій, яка велика будова! Хто знає, що там у ній в середині?"

Чув ті слова якийсь міщух і хотів насміятися з селянина:

— Це млин.

Селянин відповів: — Я знав, що то млин, коли осли перед ним стоять.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українець кандидатом до легіслятури стейту Ню Йорк.

Український Демократичний Клюб у Ню Йорку, котрий більше як десять років є одинокою українською демократичною організацією в Ню Йорку, цього року зробив великий крок вперед для здобуття признання Українцям, горожанам Америки. Довголітній есемблімен з 8-го дистрикту, де знаходиться клюб, помер, а демократична партія має іменувати нового кандидата до виборів цеї осени.

Український Демократичний Клюб поставив домагання до партії, щоби цього року дістав номінацію Українець, але що партія не дуже то щиро принимає такі домагання, клюб рішив віднестися до всіх виборців 8-го дистрикту й ставить свого кандидата до так званих „праймері", котрі відбудуть в цім дистрикті 20 вересня ц. р.

Кандидатом, котрого клюб рішив поставити до виборів, є адвокат Михайло Радик, довголітній і заслужений член клюбу, котрий сподівається дістати поперття не лиш від Українців, але й від інших народностей у сім дистрикті.

Щоби кождий кандидат міг бути формально поставлений на виборчім бальоті, мусить найменше 250 виборців підписати петицію, що хочуть його кандидатури. Така петиція вже готова до підпису й уряд клюбу кличе кождого Українця, котрий має право голосу в 8-мім дистрікті, зайти до клюбу під ч. 59 St. Marks Place, New York, N. Y., і підписати цю петицію на нашого кандидата. Це мусить бути зроблене перед 23 серпнем (August) с. р.

Думаємо, що справа настільки важна й зрозуміла, що наші горожане підтримають наші змагання без більшої агітації.

Українці! Це перший раз будете мати нагоду віддати свої голоси на кандидата своєї народности.

Приходіть і кличте своїх приятелів і всіх вам знакомих горожан до підпису петиції на кандидата Українця.

За Уряд Укр. Дем. Клюбу в Ню Йорку.

В. Ф. Вагнер, предсідатель; **В. Сельник**, заст. предс.; **С. Піщак**, фін. секр.; **Е. Ляшецький**, рек. секр.; **М. Пізнак**, лідер.

—o—

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

Закінчення шкільного року.

Годі поминути, не подавши до відома ширшому загалови, що біжучого року в нас, на Гайцу, було закінчення дітьми української школи. Від кількох літ не було в нас цього попису українських дітей, котрі ходили вечерами до рідної школи. Правда, діти ходили до школи, а чи вони чого навчилися, чи ні, то загал не знав, бо не робилося формального закінчення шкільного року.

Цього року в нашій громаді провадив вечірню українську школу Йосифа Заремба. На закінчення року він показав нам успіхи своєї праці, навчаючи дітей у віці від 6 до 12 літ української мови. Діти деклямували напамять вірші з книжок, з яких училися. Це були підручники Матвійчука. Дуже мило було чути голоси дітей, що вимовляли ясно й виразно та з пошануванням кожде українське слово. Також діти співали дуже гарно українські пісні. Пісні були вибрані з діточого журналу, який видає Український Народний Союз, переважно композитора М. Гайворонського. Слухаючи їх, здавалося, що це шкільна дітвора здає попис на Україні в якімсь селі, де панує українська влада.

Найстарша віком дівчина провадила школу з дітьми, нібито вона сама була вчителькою. Вона провадила на показ школу, а на закінчення школи давала школярам кредити науки й посвідки. Цей образок був найкращий і наймиліший, бо то свої діти кінчали свою рідну школу з рідною мовою. При кінці тіж самі діти, під проводом своєї учительки - учениці заспівали національний гимн „Ще не вмерла Україна!"

Відтак було представлення „Добрі діти". Треба зазначити, що глядачі кожний виступ дітей, чи то гуртом, чи поодиноко, оплескували радо й з утіхою.

Отже чого в нас не бувало, то тим разом сталося. Ми всі переконалися про добрі успіхи наших дітей та про пожиточність тієї значної праці, яку виконав учитель Й. Заремба, котрий знає, як до дітей підійти, як їх учити та зумів показати батькам, чого їх діти навчилися.

Учасник.

Пімста.

Пан Ксенофонт Колачик від вісьмох літ є найщасливішим чоловіком. Ні: був ним, бо від року щастя затьмарила звичайна кістка зі сливки. Ця кістка вже рік була в жолудку Колачикової. Так бодай блевняла Колачикова.

— То відмовляєш мені таку дрібничку, як капелюх! Мені, який грозить уже смерть. Ти недобрий! Ах, Боже, кістка! Ах, як болить, ой, ой!

Або:

— Обід тобі не смакує? Що вдіяти? Я маю кістку в жолудку! Та ще трохи підіжди, моя наслідниця буде ліпше догоджувати тобі. Ой, ой! знову зачинається, ой кістка!

Лікарі шукали, пересвітлювали, нічого не знайшли.

— Самособою, ти не віриш мені, лише тим дурням, бо ти змовився з ними! Та я чую, чую цю нещасну кістку! Вона вгоняє мене в могилу! Йой, йой, не видержу!

Аж одного ранку Колачикови було вже тих жінчиних комедій забагато. Коли жінка дістала такий „кістковий-костюмовий" напад, чоловік вилетів з хати наче божевільний. Заки жінка змогла опритомніти, чоловік уже вернувся. В руках держав паперову торбинку зі сливками. Вибрав найгарнішу сливку, впакував її собі в рот і став їсти завзято, наче вже три дні нічого не мав в устах. Блід, червонів, вкінці посинів. Очі вибалушив, руками вимахував, гортанка працювала тяжко.

Вкінці відітхнув, груди підcеслися з полекшею і Колачик усміхнувся:

— Так, так... Кістка вже там! Тепер буду стогнати, буду нарікати! Боже, моя кістка! Ох, не видержу, ой, ой! Так, щоби ти знала, тепер матиму новий капелюх, нову краватку, поїду собі до Флориди! Ще раз перед смертю! На злість не дам оперуватися, стоятиму до смерти над гробом! Ой, мерщій, теплі оклади! Ой! Моя кістка! Моя кістка!

НАГЛИЙ СУД У СЯНОЦІ.

(7)

Ліський староста є тої думки, що причиною побиття інструктора Земби була українська націоналістична агітація, яку вів проти введення „свята праці" Мирослав Вербенець, син гр.кат. пароха.

Внедовзі по ліквідації тих подій довідався староста, що під тим претекстом, що в Берегах, почали громадитися юрби людей в околицях Телесниці Сяниої, що були також узброєні.

Дня 29 червня вислано до Телесниці Сяниої поліційну стежу з підкоміс. Солтисом. Стежа ствердила, що люди громадяться в тій цили, щоби боротися перед панщиною та боронити панцизняного хреста, який хтось мав викопати. Підком. Солтис подався до Лобізви, де обсервував ситуацію. Зібрана юрба поводилася спокійно.

Дня 30 червня прийшла на плебанію в Лобізві вістка, що юрба в Телесниці Сяний вже розходиться. Рівночасно поширена була між людьми поголоска, що як пани до 1 липня не прийдуть, то панщини не буде.

Тогож дня, біля год. 7.30 підк. Солтис вислав до Телесниці Сяниої поліційну стежу, зложену з трох постерункових (Лаба, Кримський і Пархонюк), щоби вона провірила цю вістку. Стежа побачила біля церкви коло тисячу юрбу. Відізвалися церковні дзвони, коли юрба завважила, що зближається поліційна стежа.

Всеж таки стежа зблизилася до людей, а постерунковий Лаба заявив людям, що ніякої панщини не буде. На те люди відповіли, що відповідальні перед своїми дітьми до ніякої панщини не допустять, хочби оборона мала опертися на трупах. Юрба сказала, що розійдеться, як прийде староста.

Дня 30 червня коло 7 год. ранку почали громадитися біля плебанії в Лобізві товпи людей. Коли кс. Цебера спитав юрбу за чим прийшла, юрба відповіла питанням, пощо прийшла поліція і заявила, що розійдеться як відійде поліція. Коло год. 11 підком. Солтис зі стежею таки відійшов у напрямі Устіянови.

Коло год. 11.30 вернувся Телесниці Сяниої постерунковий Лаба з товаришами. Але підк. Солтис на плебанії вже не застав, лише юрбу коло 1,400 людей, мужчин і жінок, узброєних у палки та вили. На подвірю плебанії була фіра з постерунку з Устрик. Візник повідомив Лабу, що підк. Солтис велів переказати Лабі, щоби останній забрав розслизуючі гранати, лишені на плебанії.

Нагло дався чути великий крик радости серед юрби, що на плебанії знайдено гранати. По відході підк. Солтиса товпа вдерлася до кімнат плебанії й у кухні знайшла скринку з розслизуючими гранатами. Гранати принесено на фіру.

Під адресою ксьондза почали падати гострі слова. Постерунковий Лаба старався виясниги юрбі справу з гранатами. Але юрба відповіла, що він тому так говорить, бо робить це за гроші. В тій хвилині зявляється Михайло Мадея, що має великий вплив на маси, й каже поліційній стежі відїхати. А коли стежа відїхала коло 10 кроків, юрба окружила її та роззброїла. Кс. Цебера, бачучи настрій юрби, що вона хоче його видачі, вискочив крізь вікно до городу, але в тому менті юрба його окружила.

На приказ Мих. Мадеї поліційну стежу відвели до війта в Лобізві. За хвилину привели там кс. Цеберу. Тоді Мих. Мадея задиспонував, щоби частина людей вернулася на плебанію, а частина пішла до двора, когось там роззброїти.

Мих. Мадея пішов за товпою в сторону двора, але за 5 мінут вернувся. Внедовзі той самий Мадея відвів роззброєних постерунковцих через гору Жуків у сторону Устіянови, а делегація з юрби відвела кс. Цеберу на плебанію. Боячись нового нападу, кс. Цебера сів коло год. 3.30 в корчах і тоді чув кілька стрілів, що доходили зі сторони дому війта.

Підком. Солтис, відступаючи з плебанії до Устіянови, лишив по дорозі постерункових, що мали ждати на поворот стежі з Телесниці Сяниої. Але господиня кс. Цебери дігнала підк. Солтиса і сказала йому, що сталося на плебанії зі стежею. Тоді підк. Солтис вислав постер. Гжесіка з постерунковими на поміч стежі, а сам внедовзі мав поспішити за ним.

Заки Гжесік вернувся до Лобізви, юрба вдерлася до двора його ограбила. Прийшовши біля двора, Гжесік висунувся 100 кроків наперед і завважив біля дому війта товпу, а на її переді трох людей з крісами. Відступив до своїх людей, опісля за місток біля двора і заняв оборонне становище. В тім часі — як каже звітодавець — впали до поліції стріли. Поліція відповіла стрілами, відступаючи до двора, де скрилася на стриху. Юрба окружила поліцію, Гжесік вислав господиню кс. Цебери, щоби вона повідомила підк. Солтиса, що поліціянти окружені. Коли біля 7 год. прийшли на поміч 10 постерункових з Сянока, юрби не було вже біля двора; вона перейшла на плебанію. Гжесік вислав постерункового з 3 портом до Устіянови. Цей застав уже там надкомісаря Шварца, що прийшов з поліційними відділами зі Львова.

Звітодавець каже, що дня 30 червня Бібрка була теж тереном кривавих подій. Оповідає про це свідок Рудольф Добруцький, управитель дібр у Двернику, який того дня йшов до Бібрки до двора Якубовського. Біля двора придержала його товпа людей, але він утік. Втікаючи перед товпою, він укрився в корчах. Але внедовзі товпа його знайшла, побила, ограбила та відвела до війта в Бібрці. По дорозі стріла юрбу, зложену з до 800 людей, що везла на возі одного раненого. Була це юрба, що відступала—як догадується звітодавець — з Лобізви, після роззброєння поліційної стежі.

Відвівши Добруцького до хати війта, три чверті юрби на візвання якогось осібняка пішли в напрямі двора Якубовських. Внедовзі якийсь мужчина відвів Добруцького в сторону Мишковець. Відпроваджуючий Добруцького оповідав останньому, що вернувся недовно з Устіянови, де відводив трох розброєних постерункових у Лобізві. Діялося це між год. 5—10.

Коло год. 8 юрба напала на двір Кароля Якубовського у Бібрці, шукаючи самого Якубовського. Шукали його два рази. За другим разом знайшли й тоді зачали тут окликами юрби: „е, е, е". Після знайдення Якубовського все втихомирилося. Якубовського юрба сильно побила, так, що черговою дня мусіли його відвести до лічниці.

Воєвідський уряд у Львові зарядив на наради адміністративних властей в Ліськ концентрацію більших поліційних сил і в ночі з 30 червня на 1 липня знайшлися ті сили в Устіяновій. Крім того прибула на допомогу 6 сотня 2 полку зі Сянока під проводом капітана Карнібада. Відділи ці вийшли в трох напрямах і у ріжних відступах часу в напрямі Лобізви. Перший прибув до Лобізви зі своїм поліційним відділом надком. поліції Леон Шварц і, йдучи в напрямі костела, завважив у віддалі 150 кроків товпу, узброєну в коли та грубі палиці. Хтось у товпі мав косу. Товпа станула поперек дороги, але, побачивши рішучу поставу поліції, розсипалася по полях, утікаючи поодинокими групами в напрямі Телесниці Ошварової. За товпою прямувала поліція.

Другий відділ поліції під командою підкомісаря Федунішина в числі 20 осіб прибув з іншої сторони до Телесниці Ошварової, де хтось до нього стріляв зпід хати Франка Собчинського, а хтось доніс комісареві, що це стріляв Юрко Медвідь, син Івана.

Село Телешниця Ошварова гейби вимерло; в селі стрічаються тільки старі жінки й діти. З Телешниці Ошварової спрямували оба поліційні відділи під командою начального підінспектора поліції, Йосифа Камалі, до Телешниці Тяної, де почувся голос дзвонів на тривогу і побачили людей, збігаючихся під церкву.

Коло 8 години побачив Камаля товпу, узброєну в коли, вили, коси, серпи, зложену з понад 1,500 осіб, яка стояла на церковним подвірю. Камаля пішов до товпи та запитав голосно: „чого хочете?" — а не одержавши відповіді від спокійно стоячої товпи, видав приказ „розійтися!" Товпа стояла мовчки дальше, а тоді Камаля видав приказ „окружити товпу і вперед". Поліція приказ виконала, а тоді товпа заатакувала поліцію колами, вилами, стрілами із револьверів, гранатами. До тієї хвилі поліція не вживала зброї, розганяючи товпу тільки при помочі кольб і палок. Після рапорту ком. Шварца в хвилі команди ком. Камалі впав стріл із товпи, який нікого не ранив. Акція розбивання та розгонювання товпи тревала 10 хвилин, по чім ком. Федунішин зі своїм відділом пішов у погоню за втікаючими, а другий відділ занявся збиранням ранених, зброї, і т. п. З поліції знайдено 4 тяжко, а 3 легко ранених поліцаїв. В товпі ранених не було, а бодай ніхто з ранених не лишився на місці.

Коло год. 10 вислав Камаля ранених поліцаїв на заді під ескортою 6 здорових поліцаїв.

(Кінець буде).

Панство Крупяки пішли купувати образи. Питаються про ціну якогось образа.

— Це старий образ! Звертаю увагу, що має більше, як чотириста літ.

— О, це не шкодить, — перебиває пані Крупякова. — Найважніше, чи нема в цьому блощиць?

НІМЕЦЬКІ ІНЖИНІРИ В СОВІТАХ

(УП) На початку січня цього року відбувалася в Москві 17 партійна конференція, на якій большевицькі проводирі, Молотов й Орджонікідзе, подали цікаві дані про передбачений розвій совітської індустрії в другому пятирічному пляні, а в звязку з тим і про запотребовання чужинецьких технічних сил.

По останнім даним большевицького правительства працюють у большевицькій індустрії **3,528 чужих фаховців, між якими є 2,063 Німців, інжинірів, техніків та кваліфікованих робітників.** Домашніх технічних сил, цебто інжинірів і техніків, зареєстровано в цілому Союзі 226,700 (дані взяті з Правди — Москва, 17 березня 1932). В цьому році це число повинно піднятись до 302,400. Запотребування перевищує на богато внутрішні сили Союзу. Так приміром покриваються запотребування на фахівців в гірництві на 25%, в хемії на 33%, в електротехніці на 46% і в машинобудівництві на 50%. Залізна й сталева індустрія потребують конечно в цьому році 4,220 нових інжинірів і 4,587 техніків. Тамошні технічні школи, а в останньому часі позакладані так звані індустрійні академії, можуть випустити річно лише 1,691 інжинірів та техніків. Ті цифри виказують, яке велике запотребування в Совітах на чужі технічні сили. Тим одначе ще не сказано, що совітська індустрія спробує покрити брак цей притягненням чужих фаховців. Совітське правительство домагається від своїх фаховців повного використання збудованих у першій пятирічці заводів, а це з огляду на скупі тамошні фонди в заграничній валюті. **Домашні сили з багатьох причин не годні цього виконати.** Причини ці не є від них залежні. Ці нові фабрики в більшости є збудовані по останньому слові техніки, а мимо того **без вишколених фаховців вони не можуть продукувати повновартних фабрикатів.** Своїх вишколених фаховців Совіти ще не виховали, бо країна була технічно зовсім нерозвинена, тож і не могла дати тих фаховців. Самі декрети правительства нічого не поможуть, а нові школи також на час не поправлять положення. Без кількадесятьрічної практики й традиції в специялістів навіть найновіща фабрика не зможе дати доброї якости виробів. **Модерні фабрики потребують спеціяльно й добре вишколених фаховців.**

Зі сказаного виходить, що Совіти тепер примушені дати заняття чужим фаховцям, наскільки хотять виробляти добрі предмети щодо якости та зменшити дотеперішній брак, що виносить коло 90% на можливу меншу цифру. Відповідальні чинники стараються давати квалітативно як найкращі вироби, одначе це все не дається перевести з тими технічними силами, що стоять їм до розпорядимости.

Економісти, що стоять до індустрії найближче, розуміють це тяжке положення й здають собі з того справу, але вони є безпомічні, бо **мають відповідні інструкції, а не мають відповідних технічних сил.** Отже одним словом вони не годні вийти на лад. Найперше практика: накопичення величезної скількости бракованих товарів або зменшення продукції, що в свою чергу потягає за собою дальші наслідки в інших заводах, говорить за притягнення свіжих заграничних технічних сил. Тоді моглаб прийти зміна. До того часу можуть ще пройти цілі місяці, а Совіти можуть понести величезні страти, заки за все відповідальні чинники переконаються, що так дальше йти не може. До того долучається ще й та обставина, що через невишколений персонал псуються машини та повстають інші шкоди, не враховуючи вже цього, що бажаних товарів чи виробів на час годі доставити.

Якжеж сьогодні виглядає справа з притягненням чужинецьких технічних сил до праці? **Німецькі фаховці не є противні, щоб свої знання та вмілости показати при праці, але вони жадають за це відповідного винагородження.** Воно готові частину своєї заробітної платні, коли вона служить для удержання себе тамже при роботі, побирати й в совітських рублях, але решту жадають переказати до дому, й то у твердій валюті. Всі большевицькі установи в Німеччині, що займаються справою вербування чужинецьких технічних сил для праці в Совітах, відмовляються сьогодні виплачувати заробітну платню в чужій валюті. Обґрунтовується це тим, що в Совітах законно заборонено переказувати чужинцям гроші за границю в чужій валюті. Це твердження не відповідає дійсности, не не дивлячись на це, що частина німецьких фаховців, яка ще тепер там працює, одержує платню в чужій валюті, але й тому, що в найновіщих часах позаключувано нові договори з чужинецькими фаховцями на основі твердої валюти. Коли большевикам розходиться якогось фаховця конечно притягнути до праці, то й валюта й позволення знайдеться. **Для кождого чужинця праця в Совітах є відірванням себе від життя і тому жадання валюти є зовсім оправдане.** Коли большевики тимчасом не мають до розпорядимости більшої скількости чужої валюти, то з цього ще не виходить, що заграничний фаховець мусить вдоволитися заплатою в рублях, таксамо, як жадна заграничнa фірма не доставляє большевикам машини за рублі. Зрештою духова власність (набута фаховість) муситься таксамо платити, як і нові фабричні уладження. **Платні в валюті не може зректися ніякий німецький фаховець під ніякими умовами,** бо він мусить виповнювати свої зобовязання дома, як удержання родини, асекураційні рати ітп., платити, давати вкладки до товариств ітп. Відноситься це головно до точного оплачування соціяльного забезпечення, наскільки він не хоче зовсім з нього зрезиґнувати. На це мусять звернути увагу й совітські фаховці. До цього долучається ще й ця обставина, що всякий Німець хоче щось заощадити і мусить заощадити в цьому випадку, бо до чужинецького фаховця ставиться більші вимоги, як до домашнього, а крім того жаден не є певний, що по упливі законтрактованого реченця він дальше дістане заняття. Отже прямою пересилкою платні в валюті муситься вирівнати все. Коли перед кількома роками почався цей рух фаховців, платили большевики без обмежень частину заробітної платні в чужих валютах. Німецькі фаховці, до речі, скорше впрацьовувались на нових місцях, як всі другі інших націй. Тепер положення не змінилось, але **большевики тому не хотять платити валютою, хоч її мають, що хотять використати траґічне положення на німецькому ринку праці й придбати собі фаховців за рублі.** Через цю політику збільшаться валютові засоби Совітів і будуть стояти до розпорядимости для всяких інших цілей. Одначе праця фаховця тим не збільшиться, а навпаки, може зменшитися й остаточний ефект останеться один і той же самий. Коли візьмемо на увагу, що пересічно кождий чужинець-фаховець пересилає за границю на місяць пересічно коло 500 німецьких марок, то беручи рівне число німецьких фаховців в 2,100, одержимо суму 1,050,000 марок, або кругло **500 тисяч рублів.** Це в порівнанні з величезним розвоєм індустрії в Совітах дуже мала сума. При цьому треба узглядняти ще й ті вартости, які чужинець полишає Совітам під кождим оглядом.

В останньому часі совітське правительство зачало виповідати контракти німецьким фаховцям на підставі 16 згл. 17 § працю, коли вони не погодились на скорочення платні в чужій валюті. **Цей факт викликав серед німецьких фаховців певне розчарування й оґірчення.** При заключуванні договорів поясняли большевицькі урядові чинники цей параграф так, що нібито в ньому розходиться про параґрах катастроф, який знайде примінення лише в особливих випадках. На це, розуміється, німецькі фаховці годились. В практиці одначе виповіджено працю масово й викликано не дуже то сприятливий стан як для роботодавців, так і тих, що працюють. Стан цей мусів би покращати на користь як одних так і других, а передовсім для працюючих...

Є цілком неможливим, щоб чужинець, чи то інжинір чи робітник, жив у Совітах серед таких умовин, як живуть тамошні робітники та інжиніри. Примусово життєвий стандард чужинця не дасться знизити до життєвого рівня московського робітника. Як довго совітські чинники не візьмуть це під увагу, зглядно захочуть це зрозуміти, так довго не може бути й мови про корисну співпрацю з чужинцями-фаховцями.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1933.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників .Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $27.00; половина $13.-50; чверть $9.00; осьма часть $4.00; перша й остання сторона в части оголошень по $33.-00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1933 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.50. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"

81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (26)

Каді та його військо неустанно йшли слідами Тарзана та його чорних воїнів, як вони думали. Вони боялися напасти отверто на могутнього владику джунглів, але вибирали слушний момент, щоб напасти несподівано. Одного разу розвідчики донесли Каді, що вони натрапили на табор Тарзана. Ввесь табор ніби спав мертвецьким сном, людей не було чути. Осторонь від воїнів спав на землі великан у шкірі леопарда. Не було сумніву для Каді, що це був Тарзан.

На приказ Кадія воїни нишком підкралися до того великана й накинулися на нього та скрутили йому руки так поспішно, що він не встиг і опамятатися. „Хвала Богу!" — вигукнув Каді, побачивши Тарзана звязаним. „Тепер він нам не страшний!" Вояки поспішали вязати сонного, але були скоро здивовані, що в таборі було тихо; здається його люди залищили, а сонний великан не рухався. Великий Каді прислухувався до грудей: „Хвалити Бога, серце його ще беться!"

„Витягніть його на простір і положіть перед сонцем, щоб йому принести нашу велику жертву", командував Каді. Його воїни винесли нерухомого звязаного великана на прогалину й положили на сонці. Каді підійшов до нього з ножем і підніс свою руку для удару. „Стій!" — вигукнув один з молодших жерців. „Хто дав тобі право приносити жертву сонцю?! Це може робити лише велика жрекиня Ла!" — говорив далі жрець. Каді запалав гнівом.

„Хто сміє мені робити уваги!?" — грізно прокричав він. „Я сам великий жрець і моє слово є законом для всіх мешканців Опару!" Після цього Каді став на коліна, готовий втопити ніж у груди своєї жертви. Та несамовитий крик кількох молодших жерців спинив його. Вони показували на сонце, що поволі закривалося якимсь ніби чорним колесом, стаючи все темніще й темніще. „Сонце гнівається на нас! Сонце не хоче твоєї жертви, Каді!" — кричали жерці.